

Stanovisko ČGS k zavádějícím výsledkům měření kvality života ve městech

14.12.2023 - Radim Perlín | Přírodovědecká fakulta UK

Společnost Obce v datech jako součást společnosti Deloitte každoročně vydává seznam měst v Česku, která hodnotí podle souboru statistických ukazatelů. Nové vydání tohoto seznamu autoři prezentovali v úterý 12. 12. 2023. Česká geografická společnost jako vědecká společnost sdružují badatele v oblasti sociální geografie, regionálního rozvoje a další odborníky se distancuje od způsobu vymezení a prezentace výsledků statistického měření kvality života, které představila společnost Obce v datech, a následně přebírají další média.

Pozice měst v systému osídlení a jejich rozvojový potenciál je vždy výrazně ovlivněn polohou města a jeho velikostí. Proto vždy budou na prvních místech metropole a města v jejich zázemí (zejména Praha a Brno), poté budou následovat další regionální centra a města v jejich okolí (krajská města), dále se v seznamu umístí města ve stabilizovaném venkovském prostoru (např. Polabí, Vysočina, jižní Čechy, střední a jihovýchodní Morava). Na opačném konci seznamu pak budou malá města v nestabilním (po 2. světové válce přesídleném pohraniční) nebo ve strukturálně postižených regionech (Ústecko, Ostravsko). Jde o triviální zjištění, které je známé odborné i laické veřejnosti již více než tři dekády.

Způsob výpočtu hodnoty kvality života založený na souboru statistických indikátorů z různých oblastí dokumentuje pouze a jenom statisticky zpracované výsledky agregovaných hodnot ukazatelů a je pochopitelně naprosto závislý na souboru zvolených ukazatelů. V případě zařazení jiných ukazatelů dojdou zpracovatelé statistické analýzy k jiným výpočtům, a tedy k jinému pořadí měst. Výsledky jsou silně závislé na souboru vstupujících proměnných a relevanci dat, nikoliv na kvalitě života v daném městě. Rozdíly v pořadí mezi městy stejného typu (malá města ve stabilizovaném prostoru, města ve strukturálně postižených regionech, města v zázemí metropolí) jsou zcela zanedbatelné a při záměně některých ukazatelů se mohou významně proměnit. Koneckonců to dokládají i „skokani“ roku. Jak jinak lze vysvětlit, že kvalita života se meziročně u Chebu „zlepšila“ o 85 pozic a v Nýřanech se „zhoršila“ o 68 pozic z celkem 205 sledovaných měst? Důvodem je zcela triviální opomenutí některých vstupních dat v souboru přebíraných údajů.

Za zcela neprofesionální považujeme prezentaci výsledků a její potenciálně velký dopad na společnost. Jak je vidět v médiích, která tyto diskutabilní výsledky nekriticky přebírají, je zcela dominantně zdůrazněno město na posledním místě a výsledky tohoto města jsou široce komentovány. To je zásadním způsobem stigmatizující, poškozující obyvatele města a svědčí to o naprosté neprofesionalitě zpracovatelů takového statistického šetření. Pokud se jakékoliv pořadí tohoto typu zpracovává jako žebříček, pak jsou vždy zveřejňovány první, nejúspěšnější podle daných kritérií a ti méně úspěšní tedy v druhé polovině žebříčku jsou uvedeni pod souhrnným označením na 100.–149. místě, resp. na 150.–205. místě tak, aby bylo zřetelné, kdo jsou podle kritérií úspěšní, ale nebyl poškozován (až dehonestován) ten nejhorší. Stejně tak jsou rozdíly mezi městem na 190. a 205. pozici zanedbatelné.

Kvalita života je komplexní charakteristikou, které se mezinárodní i česká odborná komunita dlouhodobě věnuje. Čistě kvantitativní přístup k této problematice byl například ve světové geografii překonán již na konci minulého století. Je jisté, že řadu atributů kvality života nelze objektivně změřit pomocí souboru statistických indikátorů. Kvalita života skutečně nevyplývá

pouze z dostupnosti služeb, škol, sociálního a zdravotního zabezpečení a dalších aktivit typicky umístovaných ve větších městech. Navíc stále více platí, že některé služby mohou být nahrazovány jinými statisticky nepodchycenými službami. Kvalita života se neměří prostřednictvím souboru více nebo méně kvalitně zpracovaných dat, ale rovněž mírou spokojenosti, mírou identity obyvatel s místem, kde žijí, mírou jejich spoluodpovědnosti za místa, kde se pohybují. A to nejde nahradit čísly. Prezentované výsledky podle našeho názoru představují často velmi zavádějící statistické šetření, nikoliv však reálné výsledky komplexně pojaté kvality života obyvatel v Česku. Jako příklad lze uvést rozdíly v kvalitě života obyvatel žijících v Černokostelecké ulici v Říčanech s mimořádně vysokou intenzitou silničního provozu, a karvinskou vilovou čtvrtí v Lázních Darkov s přiléhajícím parkem B. Němcové, kudy se dá projít na náměstí.